

3. Кобелєв В. М. Теоретичні та методологічні основи формування стратегії розвитку підприємства / В.М. Кобелєв, Ю. В. Захарченко //Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2013. – № 42. – С. 297-303.

Гладинець Наталія Юрївна,
к.е.н., доцент кафедри економіки та фінансів,
Мукачівського державного університету,
Гладинець Владислава Іванівна,
здобувач вищої освіти ОС «Бакалавр»
спеціальності «Маркетинг»,
НУ «Львівська політехніка»,
Бичкова Каріна Сергїївна,
здобувач вищої освіти ОС «Молодший бакалавр»
спеціальності «Економіка»,
Мукачівського державного університету

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ОЦІНКИ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКА

На сьогодні кредитування в Україні є однією з найважливіших сфер в економіці країни. Кредитування для підприємств є найбільш поширеним інструментом фінансування при недостатності власних коштів. Водночас, надання кредитів банківськими установами пов'язане із ризиками можливого неповернення як позичених коштів, так і відсотків за їх користування. Оцінка кредитоспроможності позичальника, як потенційного так і існуючого, є одним із чинників, який дозволяє зменшити кредитний ризик для кожної банківської установи. Проте, у вітчизняних комерційних банків відсутній єдиний довершений методологічний підхід до аналізу кредитоспроможності позичальників.

Слід зауважити, що методи оцінки кредитоспроможності позичальників-юридичних осіб, які застосовуються в практиці комерційних банків в Україні, базуються переважно на оцінці фінансових показників. Однак чи не кожна банківська установа стикається із проблемами ефективного використання якісних характеристик позичальника при оцінці його діяльності, які не мають кількісного виразу (зокрема, це характеристика бізнесу, ринкова позиція позичальника, його ділова репутація тощо). З огляду на зазначене, доцільним є застосування зарубіжного досвіду оцінки кредитоспроможності позичальників та його адаптація до українських реалій.

Сучасні методи аналізу кредитоспроможності позичальників базуються на комплексному врахуванні кількісних та якісних показників. Методи та моделі оцінки кредитоспроможності позичальників, які широко застосовуються у зарубіжній банківській практиці, можна поділити на:

- класифікаційні (статистичні) методи оцінки, до яких належать рейтингові (бальні) системи оцінки та моделі прогнозування банкрутства

підприємств;

- моделі комплексного аналізу (на основі «напівемпіричних» методів, які базуються на експертних оцінках аналізу економічної доцільності надання кредиту тощо): «правило п'яти Сі», CAMPARI, PARSER, PARTS, MEMO RISK, система 4FC.

Доволі широкого застосування як у вітчизняній, так і в закордонній практиці набув метод коефіцієнтів, який зводиться до розрахунку співвідношень між окремими показниками чи групами показників, що характеризують фінансовий стан підприємства, та їх порівняння з нормативними чи середніми значеннями. Проте, ці значення розглядаються як середні для будь-яких підприємств незалежно від їх специфіки та виду діяльності, розмірів, що суттєво знижує ефективність методу.

У міжнародній банківській практиці оцінки кредитоспроможності позичальника широко застосовуються рейтингові системи, які враховують як кількісні, так і якісні характеристики потенційних позичальників. Дані методики базуються на обрахунку синтезованого показника – рейтингу, вираженого в балах, що дозволяє, залежно від кількості балів, визначити належність позичальника до того чи іншого класу надійності. Рейтингові методики оцінки кредитоспроможності передбачають вибір і обґрунтування системи показників та їхню класифікацію за групами ризику, які ранжуються залежно від їх значущості в оцінці кредитоспроможності клієнта з позицій банку. Рейтингові системи можуть суттєво відрізнитись між собою, оскільки відображають підхід конкретного банку до оцінювання якості кредитів.

Так, до прикладу, англійські банки для оцінки кредитоспроможності використовують так звану систему PARTS, що базується на наступних основних вимогах до видачі кредиту: Purpose – мета кредиту; Amount – розмір кредиту; Repayment – оплата; Term – термін; Security – застава.

Закордонні банки здійснюють оцінку можливого ризику неплатежу по кредиту із застосуванням методики PARSER, що є досить схожою, і передбачає врахування: Person – репутації позичальника; Amount – обґрунтування суми кредиту; Repayment – погашення; Security – забезпечення; Expediency – доцільності кредиту; Remuneration – винагороди банку (% ставки) за ризик, пов'язаний з наданням кредиту [1].

Окремі європейські банки під час оцінки кредитоспроможності позичальника застосовують метод CAMPARI. Методика CAMPARI полягає у почерговому виділенні з кредитної заявки та фінансових документів, що додаються, найсуттєвіших чинників, які визначають діяльність клієнта в їх оцінці та уточненні після особистої зустрічі з клієнтом.

В практиці банків США для оцінки кредитоспроможності застосовують «Правило шести «Сі», в яких критерії відбору клієнтів позначені словами, які починаються з літери «Сі» (character - характер позичальника, scarcity - фінансові можливості, capital - капітал, майно, collateral - забезпечення кредиту, conditions - загальні економічні умови, control - контроль) [2].

У Франції загальна оцінка підприємства на предмет кредитування базується на методиці обрахунку фінансово-економічних критеріїв, що включають характер

діяльності і тривалість функціонування підприємства та фактори виробництва: виробничі, трудові та фінансові ресурси, економічне середовище тощо.

Банки Німеччини застосовують кредитний рейтинг, що включає в себе оцінку кредитоспроможності зацікавленої в кредиті фірми та гарантій, що надаються нею. Кредитоспроможність клієнта німецькими банками визначається за 17 критеріями, розбитими на 5 груп:

1) менеджмент: якість менеджменту, грамотність ведення фінансової документації;

2) ринок (галузь): розвиток ринку і галузі, вплив динаміки кон'юнктури, географії одержувачів продукції і постачальників, експортних та імпорتنих ризиків, гострота конкуренції, продукція і асортимент, стандарти;

3) відносини з клієнтом: ведення рахунків, відкритість клієнта і його готовність представляти інформацію про свою діяльність;

4) економічні умови: оцінка річного балансу, спільні майнові умови;

5) перспектива розвитку підприємства: розвиток за період після опублікування останнього річного балансу, виробниче планування, планування прибутковості і майбутнього обслуговування капіталів, специфічні ризики виробництва.

Отже, проведений аналіз моделей оцінки кредитоспроможності позичальників, що використовуються вітчизняними та іноземними банками свідчить про певну недосконалість даних методик та неможливість їх застосування в повному обсязі у вітчизняній банківській практиці під час оцінки кредитоспроможності позичальника.

Так, зарубіжні методики не є адаптованими до вітчизняної економіки і не враховують ряд важливих умов, в яких працюють українські підприємства, а саме: особливості в системі бухгалтерського обліку і податковому законодавстві, вплив інфляції на формування показників діяльності підприємства, галузеву приналежність підприємства, специфічність національного ринку та інше. Також граничні значення показників, що запропоновані зарубіжними вченими часто є недосяжними для українських підприємств [2].

Крім того, зарубіжні банки аналізують такі непорівнювані категорії, як гарантії повернення кредиту, людські якості керівного складу підприємства та економічні інтереси банку. Вони використовують значно більший перелік ознак, ніж той, який визначено Національним банком України.

Тому вважаємо, що як українським банкам, так і суб'єктам підприємницької діяльності, необхідно брати до уваги світовий досвід оцінки кредитоспроможності, але при цьому враховувати специфіку фінансової звітності та обліку вітчизняних підприємств. Ефективна методика фінансового аналізу кредитоспроможності підприємства може забезпечити банкам уникнення ризиків неповернення позик, а підприємствам дасть можливість виявити негативні тенденції та попередити банкрутство.

Список використаної літератури:

1. Васильчук С.В. Оцінка кредитоспроможності позичальника як один із методів забезпечення економічної безпеки банку / С.В. Васильчук // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.1. – С.154-161.

2. Смолева Т.М. Сучасні методи оцінки кредитоспроможності позичальників банками України / Т.М. Смолева // *Фінанси, учет, банки.* – 2014. - №1 (20). – С.241-245.

Кіш Діана Іванівна
здобувач вищої освіти ОС «Бакалавр»
спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Братюк Віра Петрівна,
к. е. н., доцент кафедри економіки та фінансів
Мукачівського державного університету

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ ТНК

Фінансові ризики – є невід’ємною складовою діяльності будь-якого підприємства. Цілі підприємства як стратегічні так і операційні безперечно пов’язані з управлінням даними ризиками. Однак, щоб ефективно управляти фінансовими ризиками їх необхідно спочатку визначити та враховувати певні особливості ризиків, які пов’язані із галузевою приналежністю підприємства та його міжнародною діяльністю.

Транснаціональні корпорації – це підприємства, які відрізняються тим, що здійснюють свою діяльність на територіях декількох держав, тобто здійснюють міжнародну діяльність.

Діяльність ТНК, як і будь-якого підприємства пов’язана із ризиком, а винагорода за ризик є прибуток. Однак, тут слід зауважити що діяльність ТНК відбувається в межах декількох країн, що має, з точки зору ризику свої як позитивні так і негативні риси.

Класифікація фінансового ризику ТНК за джерелами виникнення порівняно з іншими підприємствами має свої особливості, зокрема інші підприємства мають лише дві групи ризику за джерелами виникнення – систематичні та несистематичні, а ТНК має ще корпоративний ризик [1].

До першої групи корпоративного ризику відносять – фінансові ризики, які можуть виникати, як і в межах ТНК в цілому так і в межах лише певного філіалу.

Управління ризиком розподіляється на дві складові – це системний підхід, тобто управлінські заходи щодо ризику в межах ТНК та в межах філіалу. Але управління ризиками як на рівні материнської компанії так і на рівні філіалу залежить від потреб материнської компанії.

Також управління фінансовим ризиком ТНК залежить від якісного горизонтального підпорядкування (фінансовим менеджерам або директорам ТНК, відділу кадрів, генеральним директорам ТНК, іншим підрозділам)

Друга група ризиків – це систематичний ризик, який виникає на фінансовому ринку певної країни та є в межах світового фінансового ринку.

Стратегії управління даним фінансовим ризикам ТНК включають механізми нейтралізації ризику шляхом можливостей здійснення операцій на фінансових

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>